

eno šestino knjige. Osnovne tabele iz že težko dostopnih objav Biela, Mazella, Seidla, Kleina in Konrada najdemo med tekstom, podrobnejše pa so v prilogi. Na to dobo povojna slovenska meteorologija kaj rada pozablja. Toda Pučnik s svojim ponekod nekritičnim povzemanjem starih podatkov in izsledkov ne zavrača očitkov tistih, ki starih opazovanj ne upoštevajo, češ, da takratna opazovanja tehnično ne prenesejo današnjih zahtev. Naj navedem nekaj spornih trditev, ki jih Pučnik povzema brez komentarja. Pravi, da je za Štajersko značilno jesensko deževje (s. 128), nadalje, da je koroški kraj Drapolje v januarju najhladnejši kraj Avstrije (s. 139 — publikacija *Klimatographie von Oesterreich* nas poučuje drugače). Conrad (*Klimatographie von Kärnten*, Wien 1913) trdi, da je Celovška kotlina na prehodu iz zahodnoevropske morske v vzhodnoevropsko kontinentalno klimo (s. 104). V Pučnikovem povzetku je iz tega nastala trditev, da ima Celovška kotlina vzhodnoevropski deževni tip vremena (s. 119). Oboje je v luči nove regionalne klimatologije močno sporno, tudi zato, ker je ob južnem robu kotline najbolj namočen oktober, drugod pa pomeni sekundarni maksimum padavin. Po mojem bi moral Pučnik pri ponatisu Seidlove tabele, po kateri je v Ljubljani 88,4 dni z meglo (s. 117), navesti novejša opazovanja, po katerih je teh dni okoli 150. Če nepoučeni bralec (in predvsem temu je knjiga namenjena) najde v knjigi o megli v Ljubljani le ta stari podatek, bo v zmoti, ker bo menil, da to velja tudi za sedanost. Ali na primer: Pučnik povzema po A. Meliku aprilsko majsko temperaturo za Beograd 11,2° (s. 159), ne dostavlja pa, da znaša po novejših in točnejših opazovanjih (1931—1960) 12,2°. Tudi po Meliku povzeta trditev, da je v Jugoslaviji najmanj padavin v Panonski nižini (s. 159), za novejše razdobje ne drži (to je v nizki Makedoniji, da o Palagružu ne govorimo). Skratka, Pučnik je prikaz vremena na Slovenskem bolj kot drugi naslonil na stare meritve, pri tem pa je premalo upošteval novejša opazovanja in študije. To se zrcali tudi v obsegu poglavij: obdelava podnebja po meritvah iz avstroogrske dobe zavzema 53 strani, poglavje o novejših meritvah (*»Oris podnebja Slovenije«*) pa le 14 strani, pa še tu je največ govora o slani in nevihtah. Treba je reči, da sta prav ta dva pojava zelo dobro prikazana, podobno kot vremensko dogajanje pod vplivom baričnih tvorb in zračnih mas, čeprav ni navedeno številčno zastopanje vremenskih tipov po Petkovšku, Hočevanju in drugih.

Ko odložimo knjigo, uvidimo, da vključ Veliki knjigi o vremenu še vedno ostajamo brez podrobne in take klime Slovenije, ki bi bila plod vseh dosedanjih preverjenih in zanesljivih opazovanj od srede preteklega stoletja do danes. Nekoliko preveč je v knjigi ostalo tiskarskih napak. To je spričo množice tabel in založbe (CZ), ki se ukvarja v glavnem z nestrokovnimi natisi, do neke mere razumljivo. Vključ vsemu povedanemu pa pomeni knjiga upoštevanja vredno dopolnitev k poznavanju slovenske meteorologije in klimatologije, še zlasti, ker je otela pozabi marsikaj iz zgodovine nastajanja vremenskih pojavov in vremenoslovja na Slovenskem. Ko preberemo knjigo, postanemo ponosni na našo vremenarsko tradicijo.

I. Gams

Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog. II. zvezek: Družbena razmerja in gibanja. Izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Zgodovinski inštitut Milka Kosa. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1980. Strani 794, številne slike v besedilu, 16 slik na umetniškem papirju, 22 zemljevidov med besedilom, 11 zemljevidov v prilogah, uvezanih v knjigo, 7 zemljevidov v prilogi.

Če je druga knjiga *»Zgodovina agrarnih panog«* izšla šele po desetih letih iz opravičljivih razlogov, ki so v njej obrazloženi, naj tudi še posebej opozorim na naše obširno poročilo o prvi knjigi, objavljeno v *»Geografskem vestniku«* XLV (1973). Že takrat smo se precej obširno ustavili pri zasnovi celotne *»enciklopedične obravnave«* gospodarske in družbene zgodovine Slovencev po panogah in še posebej ob našem pričakovanju, kako bo v obeh knjigah o agrarnih panogah uspelo obravnavanje gospodarstva in družbenih razmerij in gibanj posebej.

Zdaj je druga, *»družbena«* knjiga pred nami. V njej so v sedmih temeljnih poglavjih obravnavane soseske in druge podeželske skupnosti, zemljiška gospodstva,

podložniške obveznosti do zemljiškega gospostva, kmečko prebivalstvo po osebnem položaju, delavci v agrarnem gospodarstvu, agrarna premoženjska razmerja in razredni boji agrarnega prebivalstva. Od tega je večino poglavij obdelal Sergej Vilfan, ki je z njimi znova dokazal svojo izredno globoko in temeljito, hkrati pa široko znanje o obravnavani problematiki ter sposobnost njenega znanstvenega obdelovanja. Nič ne zaostajata za njegovimi prispevki obe poglavji, ki sta ju obdelala druga dva avtorja in sourednika knjige: poglavje o podložniških obveznostih do zemljiškega gospostva, ki ga je napisal temeljit poznavalec teh obveznosti iz zgodovinskih virov Pavle Blaznik in poglavje o razrednih bojih agrarnega prebivalstva, ki mu je jedro obravnavanje razrednih bojev tega prebivalstva v fevdalni družbi (z drugo besedo »kmečkih uporov«) izpod peresa našega zgodovinarja — specialista za te boje Boga Grafenauerja.

Delo, ki so ga opravili ti trije avtorji, ne imponira samo po svojem obsegu in po svoji temeljitosti. Dokazuje nam hkrati, kako koristno in uspešno je lahko poglobljeno raziskovalno delo v tistih znanstvenih vejah, ki so vgrajene v solidno zgradbo kulture naroda, ne da bi pri tem morale, pa tudi mogle slediti vabljivemu klicu po neposredni povezavi s potrebami prakse in združenega dela. Samo v prid je njihovi kakovosti, da podobnim vabam ali skušnjavam niti ne morejo slediti, tudi če bi to želele. Knjigi je tudi v prid, da se je s svojo, zgoraj označeno zasnovo dokončno prelevila od prvotne, močno leksikalne zasnove celotne »Gospodarske in družbene zgodovine Slovencev«.

Nam geografom seveda ta druga knjiga, v kateri prevladujejo družbenorazvojna, deloma celo močno pravnozgodovinska vprašanja, ni tako blizu kakor nam je bila prva, čeprav se seveda njena problematika marsikje veže s problemi, obdelanimi v prvi knjigi in so to povezavo avtorji na številnih mestih tudi podčrtali. Vendar je tudi za nas podrobna proučitev pojmov kakršni so soseska, župa, agrarne skupnosti, zemljiško gospostvo in podobno izredno dragocena in nujna za razumevanje t. im. »agrarne geografije« in geografije podeželja sploh. Celotno ob poglavjih o agrarnih delavcih (soseskih in planinskih pastirjih, dninarjih, gozdnih delavcih, viničarjih itd.) se naša zanimanja stikajo. Še posebno bi bilo koristno, če bi se tisti naši geografi, ki se ukvarjajo posebej s t. im. »socialno« geografijo, poskušali obogatiti z zgodovinsko razvojnimi vidiki, čeprav se jim zde morda malo preveč odmaknjeni, deloma po pravici, ker je razvoj ostro prekinila dinamika sodobne deagrarizacije in urbanizacije podeželja, ki je ustvarila čisto nova družbena razmerja in sprožila nova družbena gibanja, stara pa kot sledove preteklosti močno potisnila v ozadje in včasih kar preveč v pozabo.

Čeprav k problematiki, ki jo obravnava ta druga »družbena« knjiga, geografi s svojim delom nismo mnogo prispevali, vsekakor manj kot k problematiki prve knjige, nam je v zadoščenje, avtorjem knjige pa velja prišteti v zaslugo, da so pri uporabi literature upoštevali tudi tiste drobce, ki smo jih prispevali.

Svetozar Illešič

Potresni zbornik. Izdala občinska konferenca SZDL Tolmin. Založila temeljna kulturna skupnost Tolmin. 496 s., Tolmin 1980.

Ob slovesnem zaključku glavne potresne obnove izdana knjiga je posvečena vsem delovnim ljudem, ki so sodelovali pri obnovi prizadetega Posočja. Čeprav je delo istega izdajatelja in založnika (uredil J. Dolenc), nima običajnega naslova Tolminski zbornik, ki bi mu bila to tretja številka (druga je izšla l. 1975). Razlog uvidimo že ob prvem in najdaljšem prispevku z naslovom »Potresi v Furlaniji in Posočju leta 1976, kratka seizmološka zgodovina in seizmičnost« (s. 17—80) izpod peresa znanega seizmologa Vlada Ribariča. Obravnava ne le Posočje, temveč vse jugovzhodne Alpe med Verono in Graško kotlino. Opisuje vse najmočnejše potrese po l. 1116. Med njimi je posebnost na naših tleh najjačji potres iz l. 1511, ko se je šest ur po prvem katastrofalnem sunku z epicentrom v Idriji ($M=6,9$) središče premikov preselilo v 50 km oddaljeno Furlanijo ($M=7,0-7,2$). Novosti prinaša tudi opis plitvega a močnega beljaškega potresa l. 1348, ki je izzval podor z gore Dobroč v Ziljsko dolino. Potres 1976 Ribarič podrobneje opisuje po krajih na furlanski in naši strani meje. Verjetno je na prošnjo uredništva dodal pisec še raz-